

Onemocnění víček, slzných cest a očnice

retenční cysta

orbitocelulitida

endokrinní orbitopatie

MUDr. Michala Karkanová, MUDr. Radoslava Uhmánová

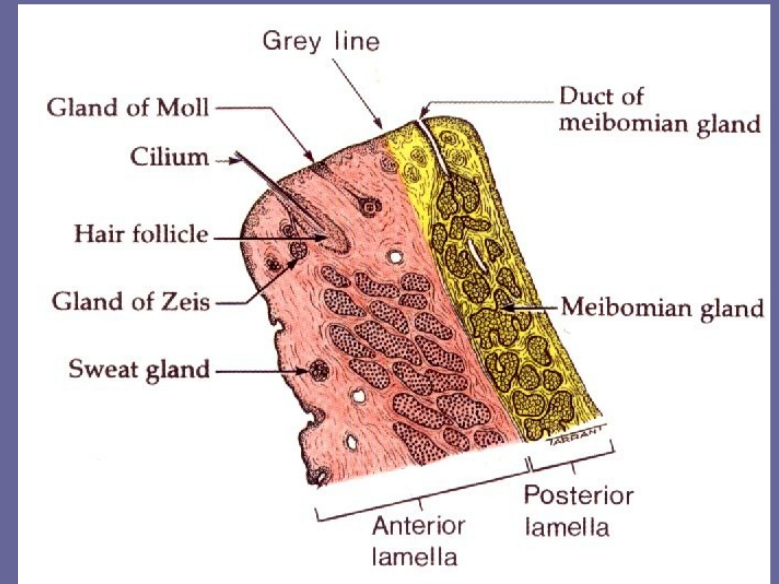
MUDr. Igor Vícha, MUDr. Radek Girgle, MUDr. Elena Tokošová

Oční klinika FN Brno, přednostka prof. MUDr. Eva Vlková, CSc

Onemocnění víček

Funkce víčka

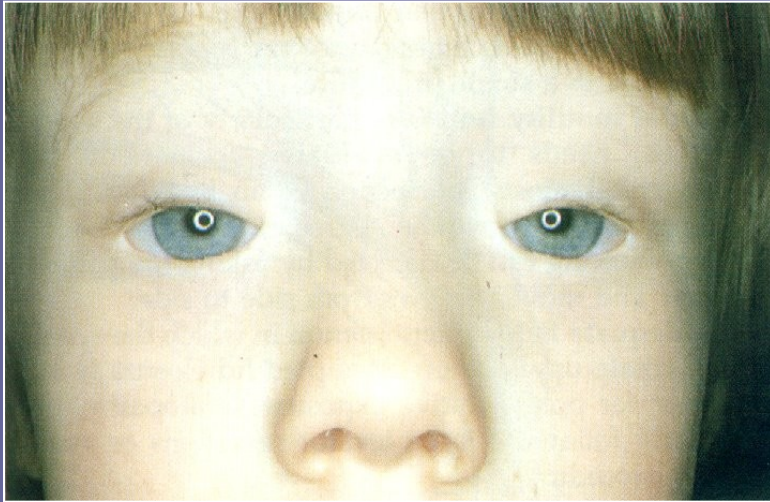
- chrání oční bulbus před úrazy (reflektorické sevření)
- mrkáním svlažuje slzami rohovku a spojivku
- na margu víčka vyúsťují vývody Meibomských žláz, které secernují mastný sekret, jenž je součástí slz

Onemocnění víček

- vrozené změny víček
- ptóza víčka (pokles víčka)
- blefarospasmus (tonická křeč víčkového svěrače)
- ektropium (vyvrácení okraje víčka směrem od bulbu)
- entropium (vchlípení okraje víčka dovnitř)
- lagophtalmus (neschopnost uzavřít oční štěrbinu)
- záněty víček a víčkových okrajů
- degenerativní změny víček
- nádory víček

Vrozené změny víček

blefarofimosa

kongenitální kolobom

kongenitální entropium

krytoftalmus, ankyloblefaron, kongenitální ektropium či entropium, distichiáza, epiblefaron, euryblefaron, **epikantus**, telekantus

Ptóza horního víčka

neurogení ptóza

mechanická ptóza

aponeurotická ptóza

myogenní ptóza

Ektropium

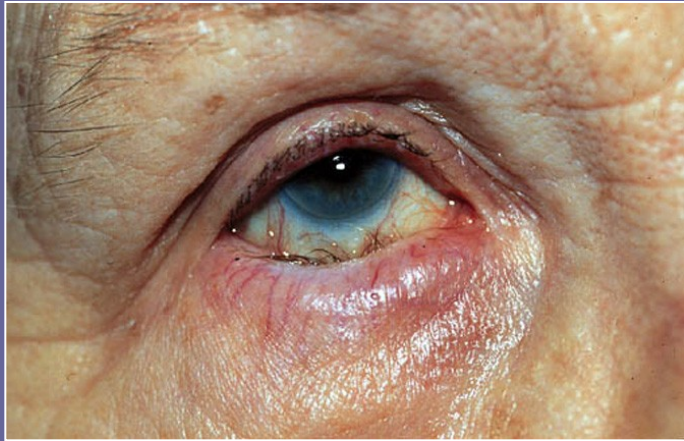

involuční ektropium

jizevnaté ektropium
paralytické ektropium

Operace ektropia sec. Bick, Kuhnt-Schimanwski, Z-plastika

Entropium

involuční entropium

akutní spastické entropium

jizevnaté entropium

kongenitální entropium

Operace entropia: transverzální víčko evertující sutura, Weisova plastika, Foxova plastika, zkrácení víčkových retraktorů

Lagophtalmus

Příčina

- paréza n. facialis
- bezvědomí, koma, celková anestezie

Následky

- keratitis e lagophtalmo

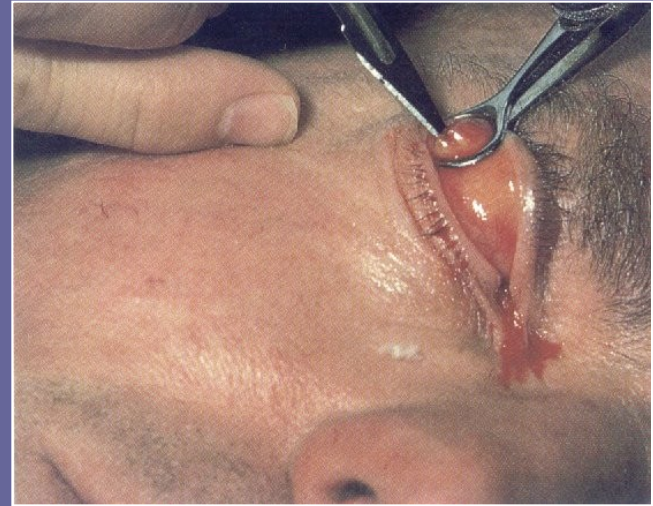
Léčba

- aplikace indiferentní masti
- terapeutická kontaktní čočka
- vlhká komůrka
- částečná tarzografie (sešití zevní části víček)

Záněty víček a víčkových okrajů

chalazion horního víčka

excize chalásia ze spojivkové strany

*hordeolum
blefarititidy
abscesy a flegmóny víček
herpetické záněty víček
alergické záněty víček*

Nádory víček

Lokalizace

- kdekoliv na víčku
- převážně problém kosmetický
- porucha postavení a funkce víčka s projevy **syndromu suchého oka** (pálení, řezání, častější sec. infekce, xeroza spojivky, expoziční keratopatie se snížením ZO až ztrátou oka)

Léčba

(závisí na rozsahu, lokalizaci a povaze změn)

- **včasná excise** s dostatečně velkým bezpečnostním lemem
- **histologická verifikace**

Benigní nádory víček

Lokalizace

➤kdekoliv na víčku, bez omezení věkem

➤nejčastěji problém kosmetický

Retenční cysty mazových žláz (milium, aterom)

Papilom – cornu cutaneum

Veruka, senilní veruka

Hemangiom

Xantelasma

Névus

Léčba

➤**observace** (névy)

➤**chirurgická** - kauterizace, prostá excise, laserová terapie
(CO₂ laser), kryalizace

Histologické vyšetření!!!

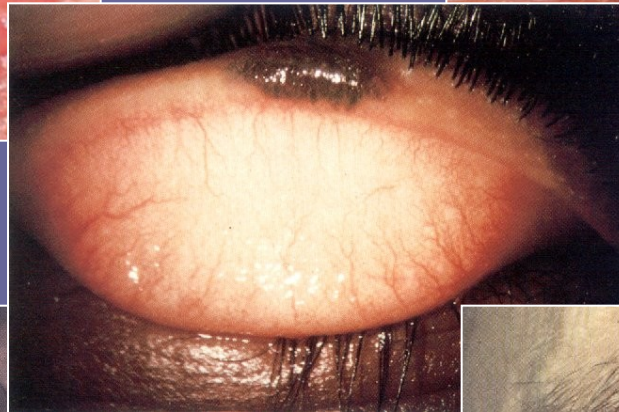
Benigní nádory víček

retenční cysta

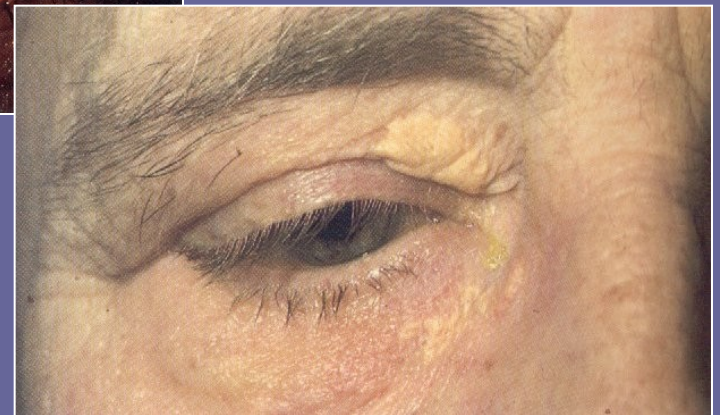
papilomy víček

névus

hemangiom

xantelasma

Maligní nádory víček

Lokalizace

➤ predilekčně dolní víčko, 6.-7. dekáda života

Bazaliom - basocelulární karcinom (invaze pouze místní)

Spinaliom - spinocelulární karcinom (metastazuje)

Maligní melanom

Karcinom Meibomské žlázy (cave chr. chalazion)!

Léčba

➤ **chirurgická excise** - prostá

- plastické úpravy (meziob. spolupráce)

➤ radioterapie

➤ chirurgická s následnou radioterapií

➤ lokální aplikace IL

Onkologická dispenzarizace!

Maligní nádory víček

bazaliom

*Stav po excizi bazaliomu a
volné plastice kůže z předloktí*

spinaliom

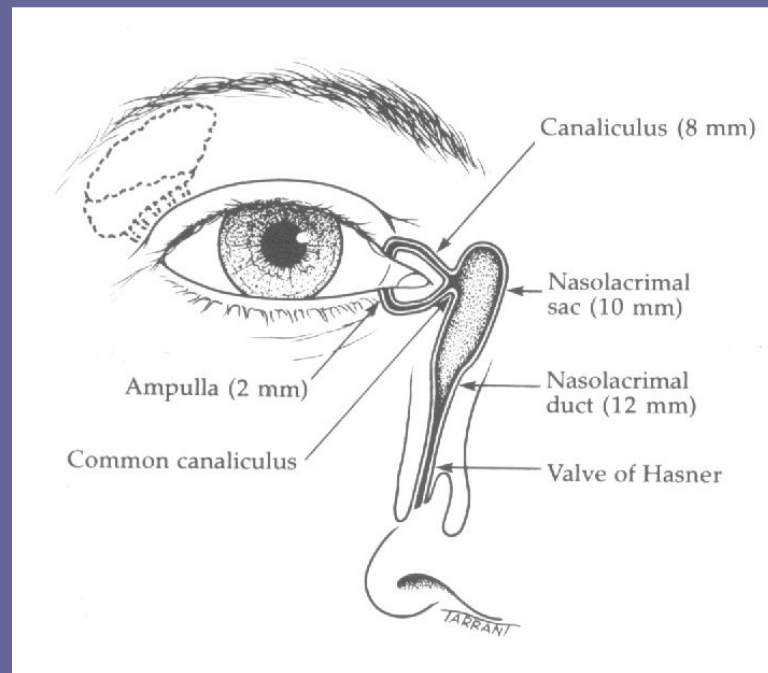
karcinom Meibomské žlázy

Anatomie a fyziologie slzných cest

- slzná žláza
- slzné body
- slzné kanálky
- slzný vak
- nosní slzovod

Funkce slz

- zlepšují refrakci rohovky
- zajišťují přísun kyslíku pro rohovkový epitel
- zvlhčují povrch oka
- mají bakteriostatické účinky

Onemocnění slzného ústrojí

Záněty a nádory slzné žlázy

Onemocnění odvodných slzných cest

- chronický uzávěr slzných cest v oblasti
 - slzných bodů
 - slzných kanálků
 - slzného vaku (cave tumor)
 - nosního slzovod

Léčba

různé druhy zákroků vedoucí ke zprůchodnění slzných cest – dilatace nebo naříznutí slzného bodu, intubace slzného bodu silikonovou hadičkou, adaptace slzných kanálků silikonovou hadičkou, CDCRS, DCRS

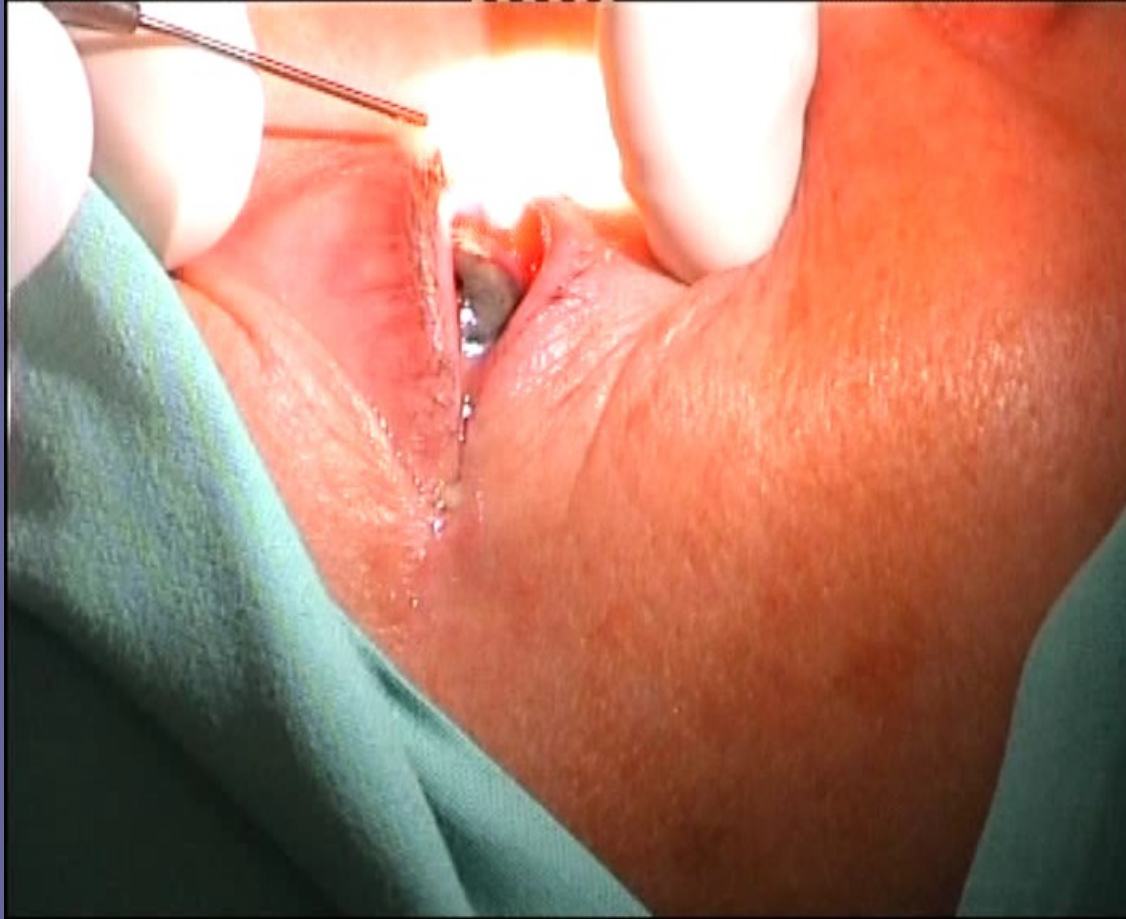
Onemocnění slzného ústrojí

- akutní zánět slzného vaku (akutní dacryocystitis)

Léčba

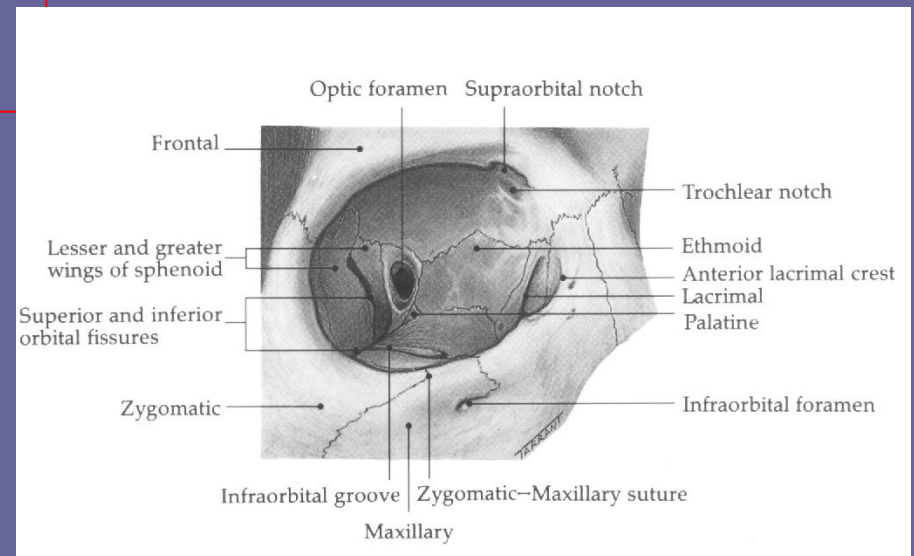
- celkově i lokálně ATB
- incize a drenáž u abscedující formy
- po zklidnění a neprůchodnosti nosního slzovodu DCRS

Anatomie očnice

- bulbus se zrak. nervem
- orbitální tuk
- 6 okohybných svalů a zvedač horního víčka
- slzná žláza
- bohatá síť cévních a nerv. struktur

kostěnná očnice

Záněty očnice

➤ orbitocelulitida

Léčba

- celkově i lokálně ATB
- ad ORL

Záněty očnice

- flegmóna očnice
- absces očnice
- tenonitida
- myositis orbitalis
- zánětlivý pseudotumor očnice

Endokrinní orbitopatie

Nejčastější příčina jednostranného i oboustranného exoftalmu dospělých. Samostatná forma Gravesovy-Basedovy choroby. Autoimunitní onemocnění s protilátkami proti bb. štítné žlázy, pojivu orbitálního tuku a orbitálních svalů a podkožnímu vazivu bérce.

Příznaky

- víčkové příznaky
- okohybné poruchy
- pseudoglaukom
- exoftalmus
- neuropatie zrak. nervu

Endokrinní orbitopatie

Léčba

- celkově kortikoidy v útočných dávkách, jakmile přítomna regrese stavu můžeme dávky pomalu snižovat
- léčba rohovkových komplikací – instilace umělých slz, masti, terapeutická KČ, dočasná tarzografie
- pokud není reakce na kortikoidy chirurgická nebo radiační dekomprese
- léčba reziduálních okohybných poruch

Nádory očnice

Samostatná skupina nádorových onemocnění s obdobnými očními projevy.

Příznaky

- změny v postavení oka - protruse či deviace oka
- dvojité vidění (binokulární diplopie)
- víčkové příznaky - edémy víček, pokles víčka, nedovření
oční štěrbin
- otok a zarudnutí spojivky
- bolest - častý příznak! (útlaková, sek. glaukom)
- pokles zrakové ostrosti z útlaku zrakového nervu
- změny v zorném poli

Nádory očnice - rozdělení

Primární - vznikají primárně ve tkáních očnice

- **Benigní** - zánětlivý pseudotumor, cévní – **hemangiom**, adenom slzné žlázy
- **Maligní** - **primární lymfom**, **rabdomyosarkom**, meningeom optiku, adenokarcinom slzné žlázy a karcinom v oblasti slzného vaku

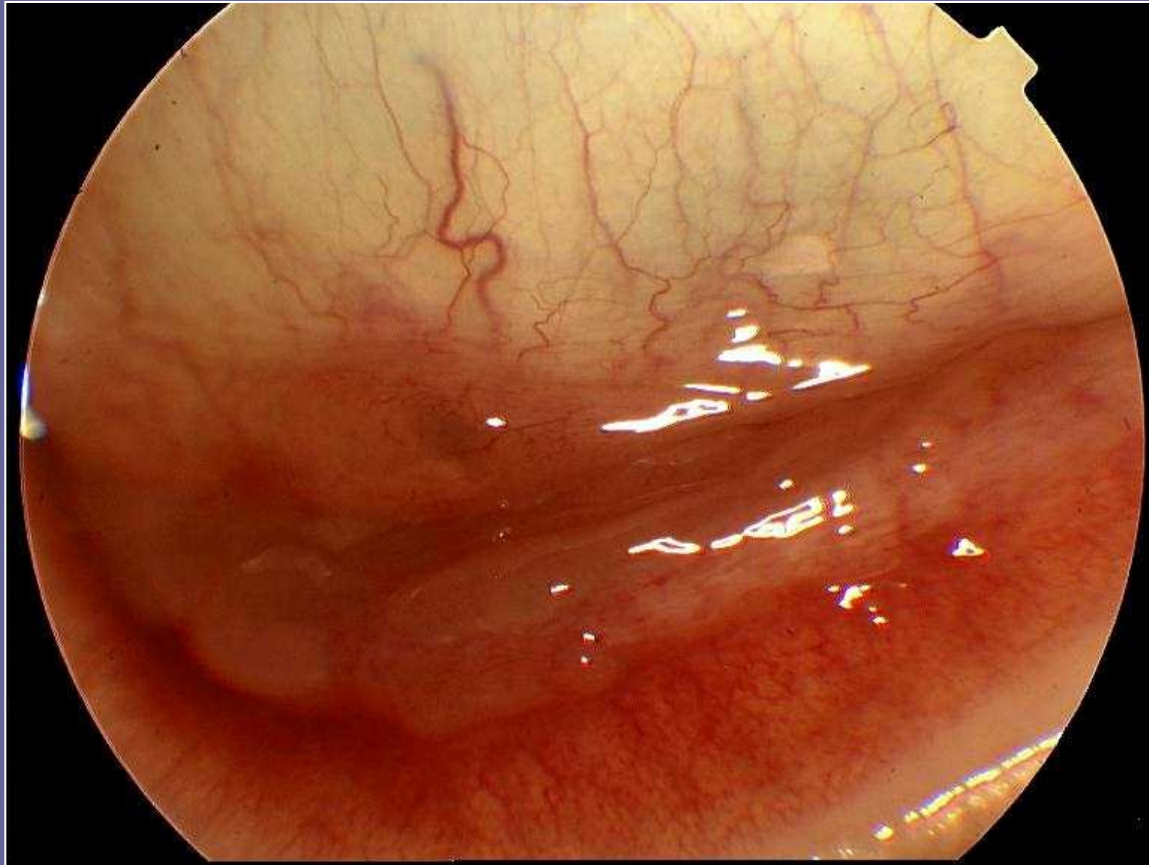
Sekundární - prorůstáním z přilehlých PND či oblasti CNS

- **Benigní** - dermoidní cysty, muko či pyokély
- **Maligní** - karcinomy PND, meningeomy kosti klínové, maligní melanom spojivky či uvey, karcinom víček

Metastatické - krevní či lymfatickou cestou

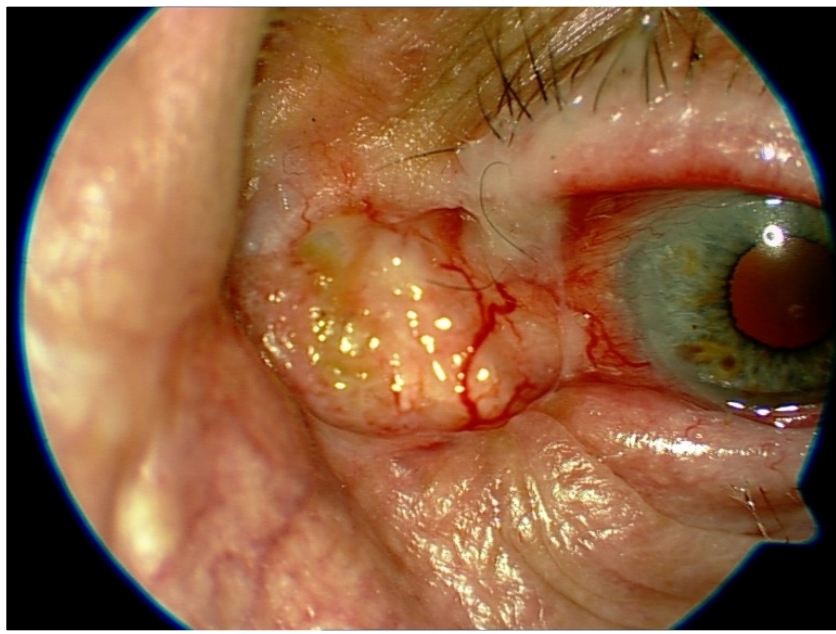
- **Vždy maligní** - karcinom bronchů, prsu, GIT, hemoblastomy

Primární nádory očnice

lymfom očnice

Sekundární nádory očníce

adenokarcinom očníce

bazaliom očníce

Metastatické nádory očníce

metastatický lymfom očníce

Diagnostika nádorů očnice

- **Kompletní oftalmologické vyšetření**
- **Radiodiagnost. metody - RTG, CT, NMR,**
Digit. substr. angiografie
(k posouzení přilehlých PND či CNS)
- **Probatorní excise** (nutná u nejasných nálezů a neohraničených nálezů)
- **Mezioborová spolupráce** - ORL, neurochirurgie, neurologie, plastická chirurgie, interna, onkolog

Léčba nádorů očnice

Chirurgické řešení (mezioborová spolupráce)

- **extirpace** - u demarkovaných lézí
- extirpace s resekcí okolních struktur
- **exenterace očnice** s event. resekcí přilehlých PND

Radioterapie

- primární (prim. lymfom očnice, pseudotumory)
- aditivní

Kombinovaná

- chirurgické řešení doplněné radioterapií či chemoterapií

Závěr

V přednášce byly použity materiály a obrazová dokumentace z následujících knih a sdělení:

- **Nádory oka a očních adnex u dospělých, MUDr. Radoslava Uhmannová, *III. celostátní sjezd oftalmologické sekce České asociace sester, 10/ 2006, Brno***
- **Nádory oka, Prof. MUDr. Drahomíra Baráková, CSc. a kol., Praha 2002**
- **Clinical Ophthalmology, Jack. J. Kanski, 1997**
- **Enukleace bulbu, Eviscerace bulbu, Exenterace očnice, MUDr. Igor Vícha, MUDr. Radoslava Uhmannová, MUDr. Michala Karkanová**

Závěrem děkuji všem zmíněným autorům za poskytnutí jejich materiálů a všem lékařům Oční kliniky FN Brno za poskytnutí obrazové dokumentace.